



יחידת "המנהיג האידיאלי"

העשרה מס' 4: מעשה של מנהיגות - מהקולנוע לחיים - מבט מסכם דרך עדשת המצלמה.

ביחידה זו נבחן את הדמות של המנהיג האידיאלי כפי שהיא משתקפת בקטעי סרטים. סוגיית המנהיגות העסיקה את האנושות מאז ומתמיד, והקטעים הנבחרים שאנחנו מביאים כאן שייכים לז'אנרים שונים ולתקופות שונות.

1. מלך האריות

<https://www.youtube.com/watch?v=sZAS6wcVUmU>

רקע על הסרט:

סרט מצויר של אולפני וולט דיסני שיצא לאקרנים בשנת 1994. הסרט מתאר את הרפתקאותיו של סימבה, גור אריות צעיר שרוצה מאוד להיות מלך. בדרך מתמודד סימבה עם מותו של אביו ועם דוד בוגדני שמנסה לתפוס את השלטון.

שאלות מלוות צפייה:

סימבה, גור האריות, שר על העתיד ועל המנהיג שהוא מתעתד להיות. תוך כדי האזנה לשיר חשבו - מהי תמצית המנהיגות בעיני סימבה? האם זוהי לדעתכם תפיסה "ילדותית" של מנהיגות?
האם תוכלו לחשוב על דוגמאות של מנהיגים, תנכיים ומודרניים, שפעלו בהתאם לתפיסה זו? מה היתרונות והחסרונות של מנהיגות כזאת?

קישורים אפשריים לפרקי הלימוד:

גם התנ"ך מתייחס לדמותו של המנהיג העתידי, עוד טרם המלכותו, בדברים יז, בחוק המלך. המקרא מתייחס לנטייה הטבעית של המנהיג להיות מנהיג טוטליטרי, משוחרר מכבלים, ולכן הוא מטיל עליו מגבלות. אפשר לשוב ולחשוב, בהקשר של הקטע שזה עתה צפינו בו, על הפער הזה - בין חלום המלך הגדול הכול יכול ובין הקול המקראי שמציב למלך הגבלות פיזיות ("לא ירבה לו סוסים... ולא ירבה לו נשים... וכסף וזהב לא ירבה לו מאד..."), והגבלות רוחניות הבאות לידי ביטוי בכתבת ספר התורה ("והיה כשבתו על כסא ממלכתו, וכתב לו את משנה התורה הזאת...").

קישור אפשרי נוסף לפרקי התנ"ך הוא למלכים א, יב, העוסק בפילוג הממלכה. רחבעם, כמו סימבה גור האריות הצעיר, יורש את מלכות אביו ומתלבט איך לממש את הכוח שנתון כעת בידיו. יש בפרק שתי עמדות הנוגעות לשימוש בכוח - עמדת הזקנים ועמדת הילדים. הזקנים מציעים לרחבעם להקל על העם ולגייס אותו לטובתו, והילדים מציעים לו להקשיח את עמדתו אל מול העמדה שנקט שלמה אביו ביחס לממלכה.



2. ללכת שבי אחריו-

<https://www.youtube.com/watch?v=20E48UgKxJ0>

רקע על הסרט:

הסרט "ללכת שבי אחריו" יצא לאקרנים בשנת 1989. בסרט, המורה קיטינג, מורה בפנימיית בנים שמרנית, מנהיג בכיתתו דרכי הוראה לא שגרתיות וחותר תחת נורמות ההוראה הרגילות במוסד.

שאלות מלוות צפייה:

תוך כדי צפייה בקטע חשבו על היתרונות והחסרונות של מנהיג שהולך נגד הזרם המקובל. מה גורם לאחרים ללכת אחריו? איך תתקבל התנגדות למעשיו?

חשבו על מנהיגים תנכיים - מהם הכוחות שהתנגדו להם, ואיך הם בחרו להתמודד עימם? האם שחו עם הזרם או כנגדו?

3. נאום הסיום בסרט "הדיקטטור הגדול" - צ'רלי צאפלין

<https://www.youtube.com/watch?v=tgWEeHD5Fhs>

רקע על הסרט:

הדיקטטור הגדול יצא לאקרנים בשנת 1940. הסרט נכתב ובוים בידי צ'רלי צ'פלין שמגלם בסרט את שתי הדמויות הראשיות - הדיקטטור והספר היהודי. עלילת הסרט סובבת סביב הדמיון הפיזי בין הספר לדיקטטור.

הסרט יצא לאקרנים בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, בשלב שבו ארצות הברית נקטה עמדה ניטרלית וטרם נכנסה למערכה. הסרט שם ללעג את המשטרים הדיקטטוריים של אירופה ויוצא כנגד המשטר הפשיסטי של מוסוליני. שיאה של הביקורת כלפי המתרחש בעולם בא לידי ביטוי בנאום, בסצינת הסיום של הסרט. הנואם הוא היהודי שהולבש בבגדי הדיקטטור ונאלץ לשאת דברים מול העם.

שאלות מלוות צפייה:

לאיזה סוג משטר מתנגד הנואם? איזו אלטרנטיבה הוא מציע? על אילו עקרונות שלטוניים מבסס הנואם את נאומו?

חשבו על העולם שמציג הנואם אל מול פרקי התנ"ך המציגים גם הם עולם שלטון אידיאלי. מה דומה, מה שונה?

קישור אפשרי לפרקי הלימוד:

משל הרועים ביחזקאל לד גדוש בסוגיות הנוגעות למנהיגות מיטבית. להלן השאלות העיקריות שיכולות להתקשר לנאומו של היהודי בסרט ולשמש בסיס להשוואה בין השניים -

מהי מטרת ההנהגה? מי משרת את מי - המנהיג את העם או העם את המנהיג? מהי אחריותו של המנהיג לכינון סדר בעולם כולו, ולא רק בטריטוריה הפיזית המוגבלת שבה הוא שולט בפועל?



4. פורסט גאמפ <https://www.youtube.com/watch?v=X7xa9K4LMSw>

פורסט גאמפ מציע סוג מנהיגות שונה ממה שראינו עד כה, והוא סוחף אחריו רבים.

האם פורסט גאמפ הוא מנהיג על פי ההגדרה שלנו? מה מאפיין אותו? מה מאפיין את הקהל שהולך (רץ...) אחריו? מה קורה כאשר פורסט גאמפ מחליט להפסיק לרוץ?

האם אתם יכולים לחשוב על דמויות נוספות הנתפסות כמנהיגים מסוג פורסט גאמפ?

קישור אפשרי לפרקי הלימוד:

בספר שופטים פרק ו, נושא יותם בן גדעון את המשל המפורסם - "משל יותם".

במשל מבקשים העצים מישהו שימלוך עליהם, מישהו לרוץ איתו ואחריו, וכל אחד מהעצים מסביר מדוע אינו העץ הראוי למלוך על שאר העצים.

מעט "הפוך על הפוך", המשל מדבר באותה שפה של הסרט: הרצון החזק של העם, של העצים, של הרצים, לרוץ אחרי מישהו, לרוץ למען משהו.

כמו כן, התמימות של פורסט גאמפ – שאינו מסתכל לאחור, שאינו מבין את הרצון של הציבור ללכת (לרוץ) אחרי חלום, את הצורך הטבעי כל כך שלו למישהו שינהיג אותו, שיתווה לו מסלול ודרך בחיים – מזכירה רבים מסיפורי המקרא.

מושגים:

דיקטטורה- שלטון רודני שבו העוצמה השלטונית מרוכזת בידי אדם אחד, שסמכויותיו אינן מוגבלות.